

PLÁNY PÉČE NA KŘIVOKLÁTSKU

ROZHOVOR S PAVLEM MOUCHOU

JAROSLAV OBERMAJER

Ing. PAVEL MOUCHA

Od roku 1992 lesníkem Správy CHKO Křivoklátsko. Pracovní náplní je lesnictví, správa maloplošných chráněných území, mimolesní zeleň a agenda památných stromů.

V praktické ochraně přírody v CHKO Křivoklátsko se s plány péče setkáváte často, na kolika návrzích plánů péče o CHKO už jste se podílel?

Na území CHKO je vyhlášeno 27 maloplošných chráněných území na ploše zhruba 1300 ha a po několik let jsme měli v péči dalších sedm maloplošek v národních kategoriích s rozlohou dalších 300 ha v okolí Křivoklátska. Naprostou většinu plochy těchto území pokrývají lesy. Bylo tedy celkem logické, když jsem v roce 1992 nastoupil na Správu CHKO Křivoklátsko jako lesník, že jsem dostal tvorbu a obnovu plánů péče na starost. Správa měla v té době menší personální obsazení a nebyli zde standardně zaměstnáni specialisté všech oborů, jako například botanik, zoolog nebo krajinář, a proto bylo nutné zajistit i odborné části plánu péče v těchto oborech svépomocí. Jsem za toto období rád, protože to byla doba, kdy jsem trávil v terénu minimálně 80 % pracovní doby, setkával se se spoustou lidí, poznával detailně křivoklátské rezervace a získával poznatky z oborů mimo lesnictví. Ze zkušeností z prvních deseti let práce na Správě, kdy jsem zpracovával nebo se podílel na

tvorbě 22 plánů péče a zpracovával podklady a vytvářel plány péče pro dvě nově vyhlášené „lesní rezervace“, čerpám do dneška. Později jsem se věnoval převážně lesnickým částem plánů péče, koordinoval součinnost ostatních oborů, zpracovával finální podobu a zajišťoval projednání s obcemi, kraji a vlastníky, vypořádání připomínek s vlastníky, ústředním pracovištěm a u národních kategorií i s MŽP. V současné době dokončuji třetí obnovu plánů péče na Křivoklátsku, které nejsou nikdy stejné, protože pokud se nezmění nic v terénu, určitě se změní metodika pro jejich obnovu. Za tu dobu, co na Správě pracuji, jsem se podílel na více než sedmdesáti plánech péče.

V čem vidíte hlavní přínos plánu péče pro orgán ochrany přírody?

Pokud plán péče naplňuje ustanovení § 38 odstavce 1) zákona o ochraně přírody a krajiny, a to by v každém případě měl, pak je to pro správu území v podstatě sám zákon převzatý do praxe v té nejsrozumitelnější a nejsurovější podobě. Je to hlavní nástroj ochrany přírody pro péči o území, pro poznávání území a také pro

Údolí Berounky z Přírodní rezervace Nezabudické skály. Foto Pavel Moucha

Národní přírodní rezervace Kohoutov. Foto Pavel Moucha

komunikaci pracovníků ochrany přírody s vlastníky a úřady.

A co považujete naopak při zpracování plánu péče za zbytečné?

Myslím si, že podrobné opisování historických údajů a přírodních podmínek, pokud se přímo nevztahuje k aktuálně plánovaným opatřením, je nadbytečné, podobně jako podrobné elaboráty jednotlivých oborů, třeba geologie, pedologie nebo myslivosti, které tak suplují inventarizační průzkumy. Rezervační knihy tak nesmyslně bobtnají, plní se opisy dat a stávají se nepřehlednými soubory dokumentů, kde podstata a předměty péče o území zanikají někde v posledním odstavci plánu, nebo se dokonce smršťují na konstatování „nejsou plánována žádná opatření“. Za zbytečné například také považuji u malých území, zvláště třeba u přírodních památek, kde jsou předměty ochrany např. geomorfologické útvary nebo jednotlivé druhy rostlin nebo živočichů, zpracovávat rámcovou směrnici péče o les, to nedává smysl a je to jen „povinnou součástí“.

Při zpracovávání návrhů plánů péče spolupracujete s vlastníky pozemků, případně s hospodařícími subjekty, jaké s nimi máte zkušenosti?

Většinou mám zkušenosti dobré. Samozřejmě, že vlastníci mají na způsob ochrany území a možnosti jeho využití odlišný názor od orgánu ochrany přírody. Snaha o zpracování dřeva v lesních porostech v přístupných lokalitách je stálíci v diskusi o plánech péče. Je proto důležité s vlast-

níky a jejich hospodáři jednat při obnově plánů, neustále vysvětlovat a diskutovat. Většinou se podaří vlastníky vtáhnout do spolupráce a přesvědčit je, že je to i jejich nástroj a zájem. Funguje to lépe, než když dostanou hotový plán a jejich připomínky odbydeme s tím, že ochrana přírody je veřejným zájmem a oni jsou ti, kdo chtějí přírodě škodit.

Určitě velkou roli v péči o území a v komunikaci s vlastníky při tvorbě plánů péče hraje možnost provádět nestandardní a neekonomická opatření z prostředků PPK nebo OPŽP a nebo možnost vlastníků žádat o náhrady újm.

Pokud byste měl zhodnotit celý proces od zpracování návrhu plánu péče až k jeho konečnému schválení, je něco, co Vám na něm vadí?

Asi už jsem si na většinu věcí přivykl a nějak se s nimi poperu, ale nějaká ta kritická místa tu jsou.

Zpracovatelé, tvůrci metodik a osnov a zpracovatelé připomínek, kolegové v ochraně přírody se někdy snaží místo plánu péče vytvořit vědecké dílo plné informací, vědeckých tezí a teorií s přehrášl odborných názvů a vědeckých synonym pro běžné věci. Když je pak v plánu péče na místo: „kosení vlhké lesní louky U Volšiny bude provedeno 2x za sezónu“ napsáno „Management sekundárního bezlesí stanoviště T1.5 Wet Cirsium meadows bude zajištěn odstraněním biomasy dvakrát ročně“, tak je to pro komunikaci s vlastníkem nevhodné.

V posledních letech se u některých území nadřazuje jako předmět ochrany území Natura 2000 a původní předměty ochrany jsou v pozadí. U rezervací, které vznikly třeba před šedesáti lety pro ochranu vzácných rostlin a biotopů lesních porostů, je rozebírání ochrany hercynských dubohabřin nebo hnízdišť lejska bělokřehého v druhém sledu za tradiční ochranou v rámci národní legislativy. Zvláště když si uvědomíme, že se konkrétní EVL vyhlásilo především proto, aby byl naplněn národní seznam v požadovaném rozsahu.

Ještě jednu věc zmíním, a to sice některé případy neobjektivního přístupu ke skutečnému stavu území. Snažíme se o vykreslení skvělé rezervace s vysokou biodiverzitou a vysokým stupněm ekologické stability. Hodnotíme více potenciál, než skutečný stav. Přehlízíme stanoviště nevhodné dřeviny v porostech a do výčtu druhů vzácných a transparentních uvádíme i ty, které se vyskytují náhodně nebo za hranicí území, případně opisujeme padesát let stará pozorování. A když dojde na skutečné vyhodnocení, dojdeme k závěru, že stav se zhoršil a dosavadní péče a ochrana je neúčinná, což ovšem není pravda.

Jsou plány péče, kromě orgánu ochrany přírody, někomu k něčemu dobré?

Samozřejmě pro vlastníky a správce území. Oni nakonec neberou plán péče jenom jako soubor omezení, ale také jako dobrý zdroj poznání jejich, anebo jim svěřeného majetku.

Také širší veřejnost se zájmem o ochranu přírody využívá plány péče dostupné ve veřejných databázích.

U projektantů a plánovačů v krajině je to, nebo by to alespoň měla být, samozřejmost. Například u tvorby lesních hospodářských plánů a osnov, územních plánů obcí nebo komplexních pozemkových úprav a všech strategií a koncepcí místního nebo regionálního rozsahu až po regiony krajů. Plány péče využívají také studenti při svých seminárních, bakalářských nebo diplomových pracích.

Výzkumná pracoviště a výzkumníci používají nezřídka plány péče jako zdroj informací pro své práce, nebo je využívají pro diskuzi v závěrech svých výzkumů.

Děkuji za rozhovor.

